

Classicisme genètic

La cultura es transmet de generació a generació amb les aportacions que cadascuna d'elles introdueix sobre el llegat de les precedents. Empremtes que per molt que no siguem conscients estan presents i formen part de nosaltres. En el cas de l'arquitectura hi ha una petjada que l'ha marcat profundament d'ençà que els grecs ho fixessin: **els ordres**. No hi ha discussió sobre la seva influència fins al triomf universal del **Moviment Modern**. A partir d'ell tot allò que tenia a veure amb les qüestions sobre la forma o el llenguatge arquitectònic quedaven desterrades a favor de temes tecnològics, socials, econòmics... La revolució **Racionalista** va voler fer tabula rasa per començar de zero, i semblava que ho havia assolit però, si mirem atentament, els gens del **Classicisme** continuen ben actius.

Els primers a tenir-ho clar van ser els romans. Per fer els seus grans edificis d'arcs i voltes van veure imprescindible la gramàtica grega, és a dir, els ordres. Per a ells era com l'essència de l'arquitectura. Estructuralment no els necessitaven però regulaven, ordenaven i embellien els edificis. La part estètica era tan important com la resta, quelcom que en les darreres dècades sovint s'oblida. El prestigi que va assolir el **Classicisme** ha durat fins als nostres dies. No debades, al llarg de la història, són molts els equipaments públics que s'han projectat seguint les pautes i el llenguatge clàssic: temples, parlaments, ministeris, seus d'institucions, palaus de justícia... No era només un tema de columnes i entaulaments, que és el més evident, sinó del sistema de proporcions que s'aplicava a totes i cada una de les parts de l'edifici amb l'afany d'aconseguir una eurítmia demostrable. Fins i tot, quelcom aparentment tan allunyat com el romànic i el gòtic presenten proporcions que els vincula clarament amb la tradició clàssica.

La Maison Carrée, temple romà de Nimes (16 a.C.) i el museu d'Art Carr (1993) de Norman Foster en segon pla. <https://www.fosterandpartners.com/>

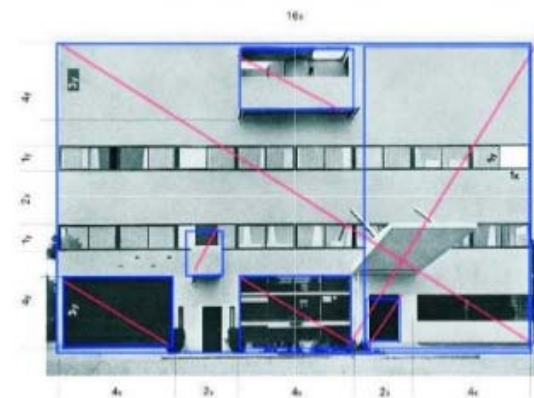
Un exemple paradigmàtic és el **Museu d'Art Carrée** (1993) de **Norman Foster** a Nîmes. Les esveltes columnes de l'atri i del tancament són un tribut modern al veí temple romà **Maison Carrée** (16 a.C.). Qui diria que el moderníssim museu **high tech** de Foster no és d'inspiració clàssica?

El mateix Le Corbusier, pare del **Racionalisme**, va defensar la metrologia en l'arquitectura en el seu exitós llibre: *Vers una Arquitectura* (1964). En encetar el capítol *Traçats reguladors* diu:

L'arquitectura té un naixement fatal. L'obligació de l'ordre. El traçat regulador és una assegurança contra l'arbitrarietat. Procura la satisfacció de l'esperit. El traçat regulador és un mitjà, no una recepta. La seva elecció i les modalitats d'expressió formen part de la creació arquitectònica.

I en l'apartat *Arquitectura: Pura creació de l'esperit*:

La proporció és la pedra de toc de l'arquitecte. Aquest es revela artista o simplement enginyer. La proporció està lliure de tota traba. Ja no es tracta d'usos ni de tradicions, de procediments constructius ni d'adaptacions a necessitats utilitàries. La proporció és una pura creació de l'esperit: atrau la plàstica.

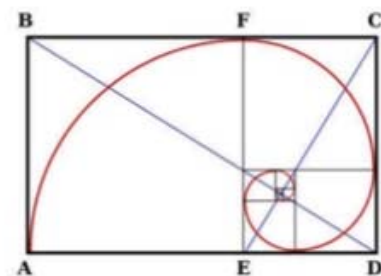
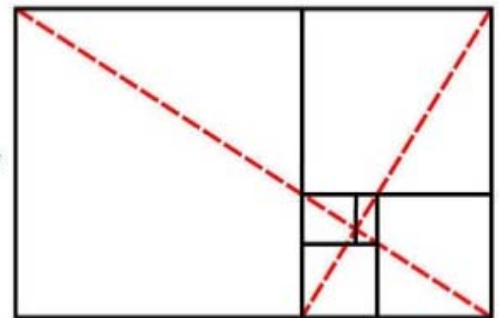

LC - Villa Stein-de Monzie - Vaucreson, França - 1928

Trazados reguladores

Estas diagonales (*son líneas o trazas*) relacionan y proporcionan los distintos elementos entre sí.

Dos rectángulos son proporcionales, si sus diagonales son paralelas y perpendiculares.

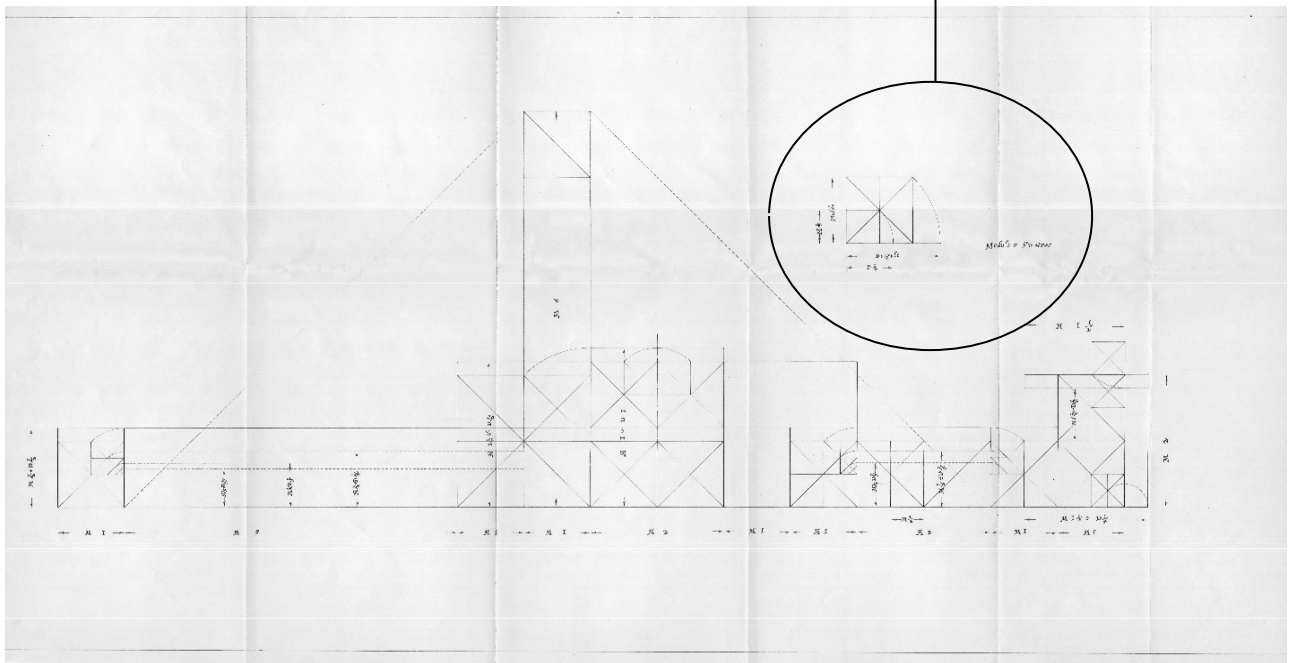
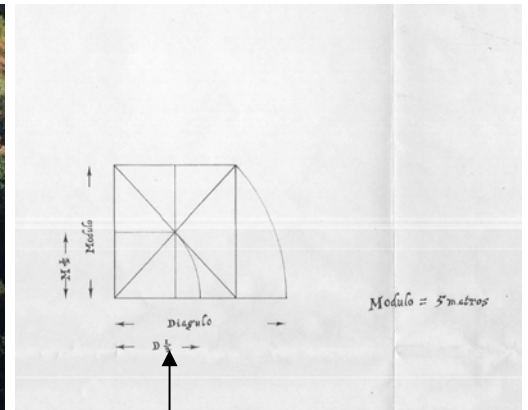
Gabriel Buda. Estudi dels traçats reguladors de la Villa Stein-de Monzie de Le Corbusier basat en la successió de Fibonacci. <https://www.slideshare.net/GabrielBuda11/08-geometria-2018>.

Le Corbusier cercarà una metrologia pròpia transitant per diferents tradicions - com ara emprant la successió de **Fibonacci** en la Villa Stein-de Monzie (1927)- fins a desenvolupar el seu famós **Modular** a partir del qual dissenyar tota la seva arquitectura posterior.

A casa nostra no ha estat diferent i el **Classicisme** és present en moltes obres contemporànies. Posem quatre exemples:

1. Comencen pel monument més visitat del país: el **Santuari de Nostra Senyora de Meritxell** (1976). Aquí **Ricard Bofill** va emprar uns traçats reguladors seguint la línia desenvolupada en obres anteriors com el **Walden 7**. En el projecte del temple exposa la metrologia emprada en el plànol: **ESQUEMA ARMÒNIC**.

Reproducció del plànol de l'esquema regulador que forma part del dossier del projecte del Santuari de Meritxell de l'Arxiu del Consell General. Fotografia: andorraturime.ad

El mòdul que utilitza és el quadrat de 5 x 5 m. A partir de la seva addició, divisió o abatiment defineix les dimensions del santuari partint del campanar, de 6 mòduls l'alçada, com a punt de partida.

2. En l'edifici administratiu de Govern quan **Josep Puig Torner** fa servir columnes de quatre alçades un no pot deixar de pensar en l'ordre gegant del **Renaixement**.

Fotografies: Enric Dilmé i <https://es.wikipedia.org/>

La façana de **Sant Pere del Vaticà** (1614) de **Carlo Maderno** és un exemple paradigmàtic d'ordre gegant que hom pot veure reproduït en edificis moderns com és el cas del brutalista edifici andorrà de **Josep Puig Torné**.

3. Pel que fa a les façanes del Consell General de **Pere Espuga, Ramon Sanabria i Ramon Artigas**, inaugurat el dia de la Constitució del 2011, tornen a trobar ressons classicistes.

Fotografies: <https://www.murciaconfidencial.com/>
<https://artchist.blogspot.com/>
<https://www.jung.de/es/7988/referencias/consell-general-de-andorra/1559/>

Passa com el nou ajuntament de Múrcia de **Rafael Moneo** (1999) amb, com dirà ell, una “façana-retaule”. A l’altre costat de la plaça major, s’aixeca la catedral amb la seva façana barroca, bastida per **Jaume Bort** sota projecte de **Sebastián Feringán** el 1738. Dues frontis rematen l’edifici, dos telons d’ordres superposats, dos tapissos amb el mateix passat però, amb dos segles i mig de distància. Qui no veu en l’edifici del Consell General el mateix origen?

4. Finalment, si hi ha un equipament arreu on s'ha emprat les referències clàssiques és en els palaus de justícia. Per exemple, en Estats Units la immensa majoria de corts supremes dels estats o del mateix país tenen com a seu un edifici classicista. Aquí la **Batl·lia** està a punt de deixar l'edifici porticat d'inspiració postmoderna d'**Antoni Ollé** per la nova **Seu de la Justícia** d'en **Pere Espuga** on les tres columnes de la façana principal recorden, de nou, l'ordre gegant del **Renaixement**.

Fotografies: Enric Dilmé

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T. +376 869 558 . www.enricdilme.com

Av. Fiter i Rossell 109 , local 2
AD700 Escaldes-Engordany . Andorra

Escrit a Escàs (La Massana), acabant el mes de Maig del 2020